

Beslut

efter kvalitetsgranskning av skolors arbete med
extra studietid på mellanstadiet vid
Brattfors skola i Filipstads kommun

Inledning

Skolinspektionen har med stöd i 26 kap. 19 och 20 §§ skollagen (2010:800) genomfört en tematisk kvalitetsgranskning av skolors arbete med extra studietid på mellan- och högstadiet. Granskningen vid Brattfors skola i Filipstads kommun omfattar verksamheten i mellanstadiet.

Granskningen utgår från två frågeställningar:

1. I vilken utsträckning ger rektor förutsättningar för undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och som motiverar dem till att ta del av den extra studietiden?
2. I vilken utsträckning genomför lärarna undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och som motiverar dem till att ta del av den extra studietiden?

Läsanvisning

Bedömningen görs i förhållande till de kvalitetskriterier Skolinspektionen tagit fram för granskningen av området, vilka beskrivs i bilaga 2. I den bilagan finns också en beskrivning av hur granskningen har genomförts. Granskningens författningsstöd återfinns i bilaga 3. För varje delområde bedöms om skolenhetens arbete uppfyller de framtagna kvalitetskriterierna i hög utsträckning, i flera delar eller i låg utsträckning. Om arbetet bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i låg utsträckning eller i flera delar anger Skolinspektionen att utvecklingsarbeten behöver inledas och beskriver inom vilka områden. En skriftlig redovisning av åtgärder begärs då av huvudmannen. Om arbetet bedöms uppfylla kvalitetskriterierna i hög utsträckning anger Skolinspektionen inte några utvecklingsområden, men kan lämna framtåsyftande kommentarer. Någon redovisning begärs då inte.

Beslut:

Skolinspektionen bedömer att framtagna kvalitetskriterier uppfylls av Brattfors skola i följande utsträckning:

Rektors kommunikation om och bemanning av extra studietid

Rektorn ger i låg utsträckning förutsättningar för undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och som motiverar dem till att ta del av den extra studietiden.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Rektorn behöver tydliggöra i sin kommunikation med lärarna den extra studietidens syfte och mål samt att lärarna särskilt bör uppmuntra de elever som har stora behov av den extra studietiden att delta.
- Rektorn behöver tydliggöra samt skapa förutsättningar för lärarna avseende hur den extra studietiden ska planeras och följas upp med utgångspunkt i elevernas behov.

Undervisningens genomförande

Lärarna genomför i flera delar undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och motiverar dem till att ta del av den extra studietiden, men utvecklingsområden finns.

Ett utvecklingsarbete behöver inledas inom följande område:

- Lärarna behöver utveckla arbetet med att informera och uppmuntra eleverna till att delta i den extra studietiden.

Uppföljning

Huvudmannen ska senast **den 24 oktober 2024** redovisa till Skolinspektionen vilka förbättringsåtgärder som vidtagits utifrån identifierade utvecklingsområden och resultat av dessa åtgärder. Som stöd för redovisningen bör bifogad mall (bilaga 4) användas.

Redogörelsen skickas via e-post till skolinspektionen.linkoping@skolinspektionen.se. Hänvisa till Skolinspektionens diarienummer för granskningen (dnr 2023:4186) i de handlingar som sänds in.

Skolinspektionens bedömningar

Nedan redovisas Skolinspektionens bedömningar för respektive bedömningsområde.

Rektors kommunikation om och bemanning av extra studietid

Det här området handlar om hur rektorn kommunicerar med skolans personal om den extra studietiden och om hur rektorn bemannar den extra studietiden efter elevernas behov. Det innefattar också ifall rektorn ger förutsättningar för

undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och som motiverar dem till att ta del av den extra studietiden.

Skolinspektionen bedömer följande: Rektorn ger i låg utsträckning förutsättningar för undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och som motiverar dem till att ta del av den extra studietiden.

Rektorns kommunikation om den extra studietiden

Granskningen visar att rektorn inte har tydliggjort den extra studietidens syfte och mål för lärarna. Av intervju med rektorn och lärarna framgår att rektorn inte har informerat sin personal om de nya bestämmelserna i skollagen om extra studietid samt vad som är studietidens syfte och mål. Rektorn har inte heller på ett tydligt sätt informerat lärarna att de ska informera och uppmuntra alla elever till att delta i extra studietid eller att den extra studietiden ska riktas till de elever som har störst behov. Rektorn uppger att de på skolan kallar den extra studietiden för "läxhjälp". På grund av att skolan har få elever och att de flesta elever åker skolskjuts har skolledningen valt att skicka ut en intresseanmälan till elever och deras vårdnadshavare om möjligheten att delta i extra studietid. Den extra studietiden organiseras vad gäller dag och tid utifrån vilka elever som anmäler intresse att delta samt utifrån hur skolskjutsen är planerad. Av inkommen information inför granskningen samt intervju med lärare framgår att inga elever deltog i extra studietid under höstterminen 2023. Rektorn uppger vidare att den information lärarna har fått är att skolan ska erbjuda extra studietid och att lärarna ska informera elever och vårdnadshavare på utvecklingssamtalet om möjligheten att anmäla sig. Av intervju med lärare och rektorn framgår vidare att de inte närmare har diskuterat hur de skulle kunna informera och uppmuntra vissa elever som bedöms vara i särskilt behov av att delta i den extra studietiden. Rektorn har inte heller närmare klargjort för lärarna hur den extra studietiden ska utformas och följas upp.

Rektorns bemanning av den extra studietiden

Granskningen visar att rektorn har bemannat den extra studietiden med en legitimerad lärare. Av intervju med rektorn och lärare framgår att studietidspasset bemannas av en av två lärare på mellanstadiet. Läraren som bemannar den extra studietiden är behörig i matematik och svenska och det är i dessa ämnen deltagande elever är i behov av stöd i. Lärarna uppger att de följer upp elevernas omdömen vid minst fyra tillfällen per läsår. Lärarna och skolledningen har en klasskonferens varje termin då de bland annat diskuterar elevernas behov. Vid dessa tillfällen förs diskussioner kring vilket stöd enskilda elever behöver i den ordinarie undervisningen. Diskussionerna har inte berört på vilket sätt den extra studietiden kan utformas eller utvecklas för att möta elevernas behov.

Förutsättningar för planering och uppföljning av extra studietid

Granskningen visar att rektorn inte har gett tydliga förutsättningar för lärares planering och uppföljning av den extra studietiden. Av intervju med rektorn och lärarna framgår att rektorn inte har kommunicerat några förväntningar eller riktlinjer till lärarna för hur enskild eller gemensam planering och uppföljning av den extra studietiden ska gå till. Rektorn och lärarna uppger att lärarna har möjlighet att dagligen kommunicera med varandra. Lärarna uppger att de vid behov försöker stämma av saker som rör den extra studietiden när de möts eftersom de inte har någon gemensam konferenstid. Enligt lärarna är den enda gemensamma mötestiden för dem, arbetsplatsträffen en gång i månaden, men då diskuterar dem inte den extra studietiden. Lärarna uppger vidare att det är svårt för dem att ha en gemensam planeringstid då en av dem alltid behöver vara med eleverna eller bemanna fritidshemmet.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att följande utvecklingsarbete behöver inledas:

Utvecklingsområde 1

- Rektorn behöver tydliggöra i sin kommunikation med lärarna den extra studietidens syfte och mål samt att lärarna särskilt bör uppmuntra de elever som har stora behov av den extra studietiden att delta.

Skolinspektionens granskning visar att rektorn inte på ett tydligt sätt informerat lärarna om den extra studietiden och rektorn har inte heller betonat vikten av att identifiera och uppmuntra elever som skulle gynnas särskilt av att delta i den extra studietiden.

För att den extra studietiden ska ha en hög kvalitet är det viktigt att lärarna uppmuntrar alla de elever som är i behov av den att delta. Genom den extra studietiden ska elever ges möjlighet att få stöd i skolarbetet, oavsett hur långt eleven kommit i sin kunskapsutveckling, exempelvis genom att ta igen, befästa eller fördjupa sina ämneskunskaper. Den extra studietiden ska även kunna användas av elever för att utveckla och använda olika inlärningsstrategier samt för att planera, genomföra och utvärdera det egna lärandet.¹ Även elever som når de betygskriterier som minst ska uppfyllas kan ha behov av extra studietid för att nå längre i sin kunskapsutveckling.

Skolinspektionen rekommenderar rektorn att tillsammans med lärarna diskutera syfte och mål med den extra studietiden. Rektorn behöver också tillsammans med

¹ Prop. 2021/22:111, *Mer tid till lärande – extra studietid och lovskola*, s. 15-16.

lärarna diskutera hur de kan nå fler elever med den extra studietiden samt hur de kan arbeta för att även möta olika typer av behov hos eleverna, exempelvis elever som kommit långt i sin kunskapsutveckling och vill nå längre.

Utvecklingsområde 2

- Rektorn behöver tydliggöra samt skapa förutsättningar för lärarna avseende hur den extra studietiden ska planeras och följas upp med utgångspunkt i elevernas behov.

Skolinspektionens granskning visar att rektorn inte har skapat förutsättningar eller tydliggjort för lärarna hur planering och uppföljning av elevers arbete på extra studietid ska gå till.

För att den extra studietiden ska ha en hög kvalitet är det viktigt att undervisningen planeras av elevens ordinarie lärare tillsammans med eleverna. Likaså bör det vara den ordinarie läraren som följer upp vad eleven har uträttat. På så sätt skapas en koppling mellan studietiden och det som sker på lektionerna i de olika ämnena. För vissa elever kan det handla om mer tid för att befästa kunskaper i ett lugnare tempo. För andra kan studietiden vara ett tillfälle att gå vidare och fördjupa sig i det som har behandlats på lektionerna². Rektorn är ansvarig för den närmare organiseringen av den extra studietiden på skolenheten. Det är därför viktigt att rektorn klargör för lärarna hur arbetet med planering och uppföljning av den extra studietiden ska gå till.

Skolinspektionen rekommenderar rektorn att tydliggöra samt skapa förutsättningar för lärarna avseende arbetet med att planera och följa upp elevers arbete på den extra studietiden.

Undervisningens genomförande

Det här området rör undervisningens genomförande inom den extra studietiden. Med genomförande avses i detta sammanhang planering, genomförande och uppföljning av den extra studietiden.

Skolinspektionen bedömer följande: Lärarna genomför i flera delar undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och motiverar dem till att ta del av den extra studietiden, men utvecklingsområden finns.

Lärares information och uppmuntran om att delta i den extra studietiden

Granskningen visar att lärarna endast i viss utsträckning informerar om och uppmuntrar elever att delta i extra studietid. Granskningen visar också att det inte

² Prop. 2021/22:111, *Mer tid till lärande – extra studietid och lovskola*, s. 15-16.

finns något gemensamt arbete bland lärarna för att informera och uppmuntra elever att delta i den extra studietiden. Rektorn och lärarna uppger att skolledningen har skickat ut information till vårdnadshavare om att de kan anmäla om deras barn behöver extra studietid. Utöver detta har lärare muntligt informerat elever om att de kan anmäla om de vill ta del av extra studietid. Lärare har också påmint flera vårdnadshavare och elever, men inte alla, om detta erbjudande i samband med utvecklingssamtal. Rektorn uppger att lärarna har fokuserat mer på att påminna elever som behöver mer stöd med sitt skolarbete. Det handlar då exempelvis om att arbeta med läxor eller arbeta ikapp ifall eleven kommit efter i skolarbetet. Av intervju med lärarna framgår vidare att de känner till några elever som skulle ha behov av att delta på extra studietid men att lärarna inte har uppmuntrat dessa elever. Lärarna uppger också att det inte har gjorts några insatser för att öka deltagandet på den extra studietiden. Eleverna uppger att lärarna har informerat om den extra studietiden. Informationen lämnades i början av höst- respektive vårterminen och av informationen framgick att de kunde anmäla till lärarna om de vill ta del av extra studietid. Eleverna uppger också att deras vårdnadshavare har fått information om att de kan anmäla ifall en elev skulle vilja delta på extra studietid. Härutöver framgår av intervju med lärarna att det inte har getts någon information om att elever har möjlighet till att fördjupa sig, arbeta med mer utmanande uppgifter eller förbereda sig inför nya moment på den extra studietiden.

Lärares planering av den extra studietiden

Granskningen visar att lärare planerar vad deltagande elever ska arbeta med på den extra studietiden. Av intervju med lärarna framgår att det är elevens ordinarie lärare som planerar vad eleven ska arbeta med på extra studietid. Elevens planering utgår från omdömen och vad som bestämts på utvecklingssamtal. Ordinarie lärare diskuterar med eleven och i vissa fall även med elevens vårdnadshavare vad eleven kan arbeta med och vad eleven helst vill jobba med. Lärare som bemannar den extra studietiden får information om vad elever ska arbeta med. Exempelvis har elever arbetat med lästräning i form av intensivläsning, läslistor eller läsförståelse eller med att arbeta med färdighetsträning i matematik. Enligt lärarna görs planeringen utifrån elevens behov.

Granskningen visar att innehållet i den extra studietiden är kopplad till den ordinarie undervisningen. Elever och lärare uppger att det elever arbetar med alltid har en koppling till den ordinarie undervisningen och elever kan på den extra studietiden arbeta med sina läxor, läsa på inför prov eller ta igen något moment som de missat.

Genomförande av extra studietid

Granskningen visar att de elever som tar del av extra studietid ges ett aktivt lärarstöd. Av intervjuer med lärare och elever framgår att elever som deltar på den extra studietiden får den hjälp de behöver av läraren. Enligt lärarna uppskattar

elever studietidspassen för att det är en avslappnad miljö och läraren kan ge riktad hjälp. Elever uppger att de får mycket hjälp och gör de fel så förklarar läraren och uppmuntrar elever att försöka igen. Av intervjuer med rektorn och lärare framgår vidare att det är enstaka elever som valt att delta på studietidspassen. Enligt rektorn, lärare och elever begränsar skolskjutsen elevers möjligheter att delta vid extra studietid.

Lärares uppföljning av den extra studietiden

Granskningen visar att ordinarie lärare följer upp vad elever arbetat med under den extra studietiden. Lärarna uppger att de inte har någon gemensam mötestid men att de ändå hinner följa upp elevers arbete eftersom skolan är liten och det är få elever som deltar på den extra studietiden. Elever uppger att ordinarie lärare och lärare som bemannar den extra studietiden brukar prata med varandra om vad elever ska arbeta med, vad elever arbetat med och hur det har gått.

Identifierat utvecklingsområde

I syfte att ytterligare höja verksamhetens kvalitet inom området bedömer Skolinspektionen att följande utvecklingsarbete behöver inledas:

- Lärarna behöver utveckla arbetet med att informera och uppmuntra eleverna till att delta i den extra studietiden.

Skolinspektionens granskning visar att lärarna endast i viss utsträckning informerar om och uppmuntrar elever att delta i extra studietid. Granskningen visar också att det finns elever som lärarna bedömer är i behov av extra studietid men att dessa elever ändå inte har uppmuntrats till att delta. Vidare visar granskningen att det saknas ett gemensamt arbete kring att informera och uppmuntra elever att delta i den extra studietiden. Lärarna har inte heller gett elever information om att den extra studietiden kan vara en möjlighet till fördjupning och utmaningar.

För att den extra studietiden ska hålla hög kvalitet behöver alla lärare, och avsett vilket ämne de undervisar i, motivera och uppmuntra elever att delta i den extra studietiden. Det är också viktigt att lärarna genom att tydligt förmedla syfte och mål med den extra studietiden utifrån olika elevgruppers behov skapar en positiv inställning till att delta i den extra studietiden. Att uppmuntra till deltagande är en viktig del i skolans arbete med den extra studietiden, och att förmedla att den extra studietiden kan bidra till att alla elever, oavsett kunskapsnivå, utvecklas så långt som möjligt.³

Skolinspektionen rekommenderar lärarna att utveckla gemensamma arbetssätt för att informera och uppmuntra elever till att delta i den extra studietiden. Lärarna

³ Prop. 2021/22:111, *Mer tid till lärande – extra studietid och lovskola*, s. 19.

bör informera alla elever om den extra studietiden och uppmuntra elever utifrån deras olika behov att delta. Det handlar exempelvis om att stärka elevernas intresse för den extra studietiden och att uppmuntra både elever som riskerar att inte nå betygskriterierna men också elever som ligger långt fram i sin kunskapsutveckling.

På Skolinspektionens vägnar

X Tobias Thorén

Beslutsfattare
Signerat av: Tobias Thorén

X Mikaeil Yousefi

Föredragande
Signerat av: Mikaeil Yousefi

I ärendets slutliga handläggning har även utredare Sara Algulin medverkat.

Bilaga 1: Bakgrundsuppgifter

Besöket i Brattfors skola genomfördes den 19 mars 2024. Ansvariga utredare var Mikaeil Yousefi och Sara Algulin.

Vid Brattfors skola i Filipstads kommun bedrivs utbildning i förskoleklass och grundskolans årskurser 1–6. Vid tidpunkten för Skolinspektionens besök hade skolenheten 30 elever. Granskningen omfattar grundskolans årskurser 4–6. Skolenheten leds av en rektor och en biträdande rektor.

Bilaga 2: Underlag för bedömning

Bedömningarna i detta beslut grundar sig på:

- En gruppintervju med elevernas lärare.
- En gruppintervju med elever.
- En intervju med rektorn och biträdande rektorn.
- Insända dokument och skriftliga svar på frågor från rektorn.

Innan beslut har fattats har underlaget kommunicerats med huvudmannen.

Bedömningsområden

Bedömningarna görs i relation till kvalitetskriterier som Skolinspektionen tagit fram inom ramen för granskningen.

Inom respektive område granskas skolenhetens arbete inom följande delar:

Frågeställning 1: I vilken utsträckning ger rektorn förutsättningar för undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och som motiverar dem till att ta del av den extra studietiden?

- Rektorns kommunikation om den extra studietiden.
- Rektorns bemanning av den extra studietiden.
- Förutsättningar som rektorn ger för planering och uppföljning.

Frågeställning 2: I vilken utsträckning genomför lärarna undervisning inom den extra studietiden som utgår från elevernas behov och som motiverar dem till att ta del av den extra studietiden?

- Lärarnas information och uppmuntran till elever om att delta i den extra studietiden.
- Lärarnas planering av den extra studietiden.
- Genomförande av den extra studietiden.
- Lärarnas uppföljning av den extra studietiden.

Mer information om kvalitetsgranskningen finns på Skolinspektionens hemsida:

<https://www.skolinspektionen.se/aktuellt/granskningar-pa-gang/arbetet-med-extra-anpassningar-och-sarskilt-stod-under-elevernas-hela-dag-i-skolan-och-i-fritidshemmet/>

Bilaga 3: Författningsstöd

Bedömningsområde 1 och 2

10 kap. 5 a § skollagen (2010:800)

Elever i årskurs 4-9 ska erbjudas att frivilligt delta i undervisning i form av extra studietid. Erbjudandet ska omfatta minst två timmar per vecka. Undervisningen ska anordnas under eller i direkt anslutning till skoldagen vid den skolenhet eleven tillhör.

Extra studietid ska inte räknas in i den minsta totala undervisningstiden enligt 5 §. *Lag (2022:730).*

Prop. 2021/22:111 *Mer tid till lärande – extra studietid och lovskola*

Av propositionen framgår bland annat att den extra studietiden ska ge elever möjlighet att få stöd i skolarbetet. Det kan handla om hjälp med läxor men även annat skolarbete utanför ordinarie undervisningstid. Den extra studietiden riktar sig till alla elever, oavsett hur långt eleven kommit i sin kunskapsutveckling. Den extra studietiden ska ge elever möjlighet att ta igen, befästa eller fördjupa sina ämneskunskaper. Den extra studietiden ska även kunna användas av elever för att utveckla och använda olika inlärningsstrategier samt för att planera, genomföra och utvärdera det egna lärandet.

Vidare framgår att den extra studietiden ska vara undervisning inom grundskolan. Lärare ska ansvara för och leda den extra studietiden men även annan lämplig personal kan medverka. Rektorn ansvarar för organiseringen av den extra studietiden på respektive skolenhet. Huvudmannen har det övergripande ansvaret för att den extra studietiden anordnas samt närmare definierar verksamhetens innehåll. Huvudmän ska få anordna extra studietid genom fjärrundervisning under samma förutsättningar som för övrig fjärrundervisning i grundskolan.⁴

⁴ Prop. 2021/22:111 *Mer tid till lärande – extra studietid och lovskola*, s. 12-20.